

Högskolan i Halmstad
Sektionen för lärarutbildning
Utbildningsprogram

Mobilen – En nyckel till undervisning?

En studie i lärmiljön

Examensarbete Lärarprogrammet
Slutseminarium 2012-05-30
Martin Ulvbielke 661024-3617
Cecilia Andersson 740721-4688
Handledare: KG Hammarlund och Jens Lerbom
Examinator: Ingrid Nilsson och Catrine Brödje

Förord

Vi vill vi rikta ett stort tack till de skolor, elever och lärare som varit delaktiga i våra observationer och intervjuer. Vi vill också tacka våra handledare KG Hammarlund och Jens Lerbom som gett oss bra handledning och varit oss behjälplig i diverse frågor.

Ett stort tack riktar vi också till våra respektive familjer som har haft förståelse för vårt arbete och den arbetsinsats som har krävts.

Cecilia Andersson & Martin Ulvbielke

Abstract

Syftet med detta arbete är att kunna utforska sambandet mellan undervisningsmoment och ungdomars mobiltelefonanvändning under lektionstid.

I uppsatsen har undersökningar med både kvalitativ och kvantitativ karaktär genomförts. Genom observationer och intervjuer har vi fått fram ett kvalitativt material som har belyst elevers förhållningssätt till hur man använder mobiltelefoner vid olika typer av undervisningssituationer. Vi har också nått en viss kvantitativ kvalitet på vår undersökning då vi använt oss av vårt observationsmaterial för att uppskatta hur många av eleverna i varje observationsklass som är höganvändare.

Hermeneutiken har legat som grund för vårt tillvägagångssätt i denna uppsats. Vi har utgått från våra egna erfarenheter, både från de perioder då vi har haft verksamhetsförlagd utbildning, men även de slutsatser vi kommit fram till i den C-uppsats som vi tidigare har skrivit angående elevers användande av mobiltelefoni. Utifrån detta har vi skapat nya frågeställningar, som gett upphov till både observationer och intervjuer. Utifrån det material vi fått fram har vi sedan jämfört med den forskning som tidigare har bedrivits på området.

Mobilen har blivit en del av vårt samhälle och via den tekniska utvecklingen som hela tiden sker med våra telefoner innebär nya möjligheter att interagera med andra människor trots avstånd. Den nya tekniken innebär också att mobiltelefonen har blivit mer än bara ett socialisationsmedel, idag används den som underhållning och hjälpmedel i vårt vardagsliv.

Vi har i vår uppsats kommit fram till att mobiltelefonen är så mycket mer än bara en telefon för eleverna, mobilen ses som ett hjälpmedel för att hålla ihop vardagen, skapa identitet och utgör även en statussymbol. Vi har också kunnat utläsa ur vår undersökning att det är ett fåtal i varje klass som är höganvändare av telefoner, det vill säga de använder mobiltelefonerna under stora delar av lektionen oberoende av lektionsmoment. Lärares olika undervisningsmetoder kan leda till ett förändrat beteende hos elevernas användning av mobiltelefoner.

Nyckelord: Mobiltelefon, Skola, Ungdomar, Undervisning.

Innehåll

Förord.....	2
Abstract	3
1. Inledning.....	5
1.1 Bakgrund	5
1.2 Syfte	5
1.3 Frågeställning	5
1.4 Uppsatsens disposition	6
2. Teori	7
2.1 Hermeneutik	7
2.2 Tidigare forskning	7
2.2.1 Forskning angående mobiltelefoner i skolan.....	10
3. Metod	16
3.1 Urval.....	17
3.2 Observation	18
3.3 Intervju	20
3.4 Genomförande	20
3.5 Etiska ställningstagande	21
4. Empiriskt material och analys	22
4.1 Lärares samspel med hela klassen eller gruppen.....	22
4.1.1 Analys av lärares samspel med hela klassen eller gruppen.....	25
4.2 Lärares samspel med enskilda elever	26
4.2.1 Analys av lärares samspel med enskilda elever.....	28
4.3 Muntligt samspel mellan elever.....	30
4.3.1 Analys av muntligt samspel mellan elever.....	30
4.4 Samspel mellan elever och texter	31
4.4.1 Analys av samspel mellan elever och texter.....	32
4.5. Väntetid	33
4.5.1 Analys av Väntetid	34
5. Slutdiskussion.....	35
6. Källförteckning.....	38
Bilaga 1	
Bilaga 2	

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Acceptansen gentemot mobiltelefonen har vuxit fram i samhället och idag är mobiltelefonen en integrerad artefakt i vårt samhälle. Den hjälper oss att vara kontaktbara var än vi befinner oss. Plats och tid får därför mindre betydelse då vi ska socialisera oss. Mobiltelefonen är en accepterad del av vårt samhälle i alla generationer, det som däremot skiljer är acceptansen av hur användandet i olika miljöer bör ske. En färsk studie¹ visar att ungdomar har ett starkare förhållande till mobiltelefonen än vad man har till att engagera sig i samhället i övrigt. I skoldebatter kan vi läsa om hur elever struntar i de regelverk som finns i skolan angående mobiltelefoner och många av dessa debatter utmynnar i vilka åtgärder man bör vidta, såsom beslagtagning av mobiltelefoner med mera.

När vi arbetade med vår C-uppsats² där vi undersökte hur mobiltelefoner användes i klassrumsmiljön, tog vi fasta på att många elever kände ett visst behov av att använda mobiltelefonen trots att man visste att den störde undervisningen. I denna uppsats vill vi nu titta på varför elever väljer att använda mobiltelefonen under lektionstid. Vi vill också se om vi kan urskilja om olika undervisningsmoment ger upphov till olika beteenden i användandet av mobiltelefoner. Målet med undersökningen är att få ökad förståelse för varför vissa elever väljer att avbryta kommunikationen mellan elev- lärare och i stället välja kommunikation via mobiltelefonen. Därmed vill vi komplettera tidigare forskning kring elevers mobilanvändande under skoltid.

1.2 Syfte

Syftet är att kartlägga samband mellan vissa typer av undervisning och elevers mobiltelefonanvändande.

1.3 Frågeställning

¹ http://www.svd.se/naringsliv/it/smart-mobil-gor-oss-sjalviska_6895445.svd (hämtad 2012-03-12)

² Andersson, C & Ulvbielke M, 2012

Vår avsikt är att försöka se mönster och identifiera faktorer som påverkar elever att använda sina mobiltelefoner under lektionstid vilket leder till följande problemformulering:

Varför använder elever mobiltelefonen under lektionstid?

Utifrån detta formulerar vi följande frågor:

- **Vilken form av dialog i klassrummet medför att elever använder mobiltelefoner?**
- **Finns det ytterligare faktorer som medverkar till att elever väljer mobiltelefonen framför undervisningen?**

1.4 Uppsatsens disposition

Vi inleder vår uppsats med kapitel ett där vi presenterar vårt syfte och där vi för fram de frågeställningar som legat till grund för vårt arbete. Kapitel två behandlar teoretiska utgångspunkter och tidigare forskning. Kapitel tre tar upp vilka metoder vi använt oss av och hur vi valt ut de som intervjuats och observerats. Kapitel fyra lyfter fram vårt empiriska material och den analys vi gjort på denna. Kapitlet är uppdelat i fem olika punkter som belyser lärsituationer: *Lärarens samspel med hela klassen*, *Lärarens samspel med enskilda elever*, *Muntligt samspel mellan elever* och *Samspel mellan elever och medier*, samt en egen punkt som vi namngett *Väntetid*. I kapitel fem presenterar vi de slutsatser som vi uppnått med vår undersökning och där kommer vi också visa en slutsummering av vårt arbete. Slutkapitlet, kapitel sex presenterar källorna.

2. Teori

2.1 Hermeneutik

Våra teoretiska utgångspunkter har sina grunder i den hermeneutiska vetenskapsteorin. Hermeneutiken vill forma kunskaper om människors vardag och den vill förklara människors beteende i olika situationer³. Vi vill i vårt arbete belysa ungdomars användande av mobiltelefoner under lektionstid och därmed också finna en förklaring till varför dessa används under lektionstid. Enligt Gustavsson⁴ kan det hermeneutiska teoriarbetet delas in i fyra avsnitt: *tolkning*, *förståelse*, *förförståelse* och *förklaring*. *Tolkning* ses som den del där förståelsen för ett område presenteras. Begreppet *förståelse* i denna mening bygger främst på insikt enligt Gustavsson, dvs. när förståelsen förändrar vår syn på något. Det tredje begreppet *förförståelse* syftar till känslor och tidigare upplevelser, detta medför att förförståelsen oftast är färgad och inte neutral. Det sista avsnittet tar upp *förklaring*, Gustavsson menar att det ligger ett starkt sammanband mellan förklaring och förståelse. För att förstå behövs en förklaring och för att kunna förklara behövs en förståelse.

Analysarbetet är en process som utgår från den förförståelse som finns för ämnet. Förförståelsen ger upphov till en första tolkning av det som ska undersökas. Arbetet går vidare genom att det görs nya observationer av sitt material, arbetet tittas på ur andra perspektiv, detta kan då leda till nya tolkningar och nya sätt att se på ämnet. Det sker en pendling från att titta dels på helheten av materialet men också på de små delarna. Detta arbete brukar kallas den hermeneutiska cirkeln.

2.2 Tidigare forskning

Forskning kring mobiltelefonens roll i vardagslivet ingår i vad som brukar benämnas *domesticeringsteorin*, som är en av tre forskningstraditioner kring IKT (informations- och kommunikationsteknologi). De övriga, *diffusionstraditionen* och *adoptionstraditionen*, riktar fokus mot teknisk innovation, respektive varför individer och grupper anammar ny teknik.⁵

³ Hartman, J, 2004

⁴ Gustavsson, B, 2003

⁵ Westlund, O. 2007

I forskning inom domesticeringsteorin intresserar man sig för hur och varför olika grupper i samhället använder mobiltelefonen och vilka konsekvenser detta användande får för individer och grupper, exempelvis ungdomar. Ungdomar ses som en grupp där mobilen utgör en central och viktig del av vardagslivet. På ett kommunikativt plan utgör mobilen ett praktiskt verktyg som möjliggör kontakt med omvärlden. Framförallt används den för att upprätthålla kontakten med bekanta snarare än att skapa nya kontakter.⁶ Detta framkommer bland annat i en studie genomförd av Weilenmann och Larsson⁷ där vikten av ungdomars kommunikationsbehov med andra ungdomar framhålls. Ungdomar kan med mobilens hjälp upprätthålla ett nätverk som är av stor betydelse för deras identitetsskapande. Genom mobilen kan de ständigt dela med sig av erfarenheter, få sympati vid svårigheter, eller lösa konflikter. Dessa är några av de delar som ingår i ett identitetsskapande och som bidrar till att man tillhör gruppen.

Mobilen ses därmed som ett verktyg för både identitetsskapande och kommunikation vilket även framförs i en studie genomförd i tolv länder.⁸ Studien visar att identitetsskapandet även kommer till uttryck i mobiltelefonen som sådan. Förutom att ungdomar vill ha den senaste modellen utformas den för att passa individen. ”*Young people find extremely attractive and fitting their deepest drives of identity the fact of choosing the various forms of covers, colours, icons, ringing tones, decoration, shape and size of their mobile phones.(---) The mobile thus becomes a dear machine*”⁹

Denna identitetsskapande funktion påtalas även av sociologen Berit Skog som studerat hur tonåringar i Norge använder mobiltelefonen. Studien, som genomfördes 1999 bland närmare tretusen niondeklassare, visar att ungdomar via mobilen, förutom att den hjälper till att förstärka identiteten, får tillträde till det moderna samhället där flexibilitet, tillgänglighet, överblick och att vara uppdaterad är honnörsord.¹⁰

Sociologerna Ling & Yttri¹¹ presenterar tre användningsområden för mobiltelefonen i en studie kring mobiltelefonanvändande i olika åldersgrupper. Dessa områden är; trygghet, koordinering och social interaktion. De har i sin forskning kunnat se att dessa har olika betydelse beroende på mobilanvändarens ålder. Trygghet är viktigast för äldre användare.

⁶ Westlund, O. 2007, sid 16

⁷ Weilenmann, A & Larsson, C. 2000

⁸ Lorente, S. 2002

⁹ Ibid. s.5

¹⁰ Skog, B. 2002

¹¹ Ling, R. & Yttri, B. 2002

Koordination är viktigast för exempelvis föräldrar och yrkesverksamma, medan ungdomar tycker det är viktigast med social interaktion.

Inom området koordinering skiljer de mellan mikro- och hyperkoordinering. Den förra innebär i stora drag att vi kan koordinera vår praktiska tillvaro i vardagen via mobiltelefonen. Hyperkoordination, som är särskilt viktig för unga (14-18 år), innefattar även social och emotionell interaktion eftersom, menar Ling & Yttri, (...) *"the widespread adoption of the device points to the importance of availability for teens(...)the teens thrive on access and interaction."*¹² Tillgängligheten är alltså central i ungdomars tillvaro och kan ses som en statussymbol som ständigt underhålls och utvecklas. Genom att ständigt skicka SMS och MMS upprätthålls kontakter och grupptillhörighet, menar de.

För många av ungdomarna som deltog i studien var det naturligt att vara tillgänglig via mobil oavsett vilken social kontext de ingick i. En av ungdomarna uppgav att det var okej att nå henne under lektionstid eftersom det ändå var så tråkigt i skolan. För många ökar behovet av koordination i samband med kommande ledigheter då man vill veta vad som "är på gång". Dock visar undersökningen på att face-to-face kommunikation ibland får företräde. *"When members of the social network are gathered together face-to-face, however, they take precedence over the use of the mobile telephone and SMS"*¹³

¹² Ibid s. 149

¹³ Ibid. s.153

2.2.1 Forskning angående mobiltelefoner i skolan

Forskning kring ungdomars användning av mobiltelefoner i skolmiljö har bland annat genomförts av Eva Thulin. Thulin har genomfört studier kring IKT (informations och kommunikationsteknik) användande bland gymnasieungdomar vilket även innefattar mobilanvändande¹⁴ Resultaten i studien visar att inom åldersgruppen 15-19 åringar, används mobiltelefonen i nästan 94 % av ärendena, till att upprätthålla kontakt med släkt och vänner. Övriga ärenden sorterar jämnt fördelat mellan kategorierna; studier, informationssökning och tjänsteärende. Detta bekräftar att mobiltelefonen främsta användningsområde är att upprätthålla ett socialt nätverk.

Thulin identifierar två grupper av användare bland ungdomar. Höganvändare är de som frekvent använder mobilen och ständigt har den med sig. Dessa rapporterar via dagboksanteckningar om ett beroende och stress om de glömmer mobiltelefonen hemma. *”Mobiltelefonen beskrivs som en viktig, om inte nödvändig del av vardagen.”*¹⁵ I denna grupp används också mobilen som ett tidsfördriv där sms ofta används för att skoja med, eller muntra upp vänner. SMS används även vid tillfälle då det är tråkigt, exempelvis *”(...) vid tillfällen när man inte har något att göra eller är uttråkad, t.ex. på spårvagnen eller på en lektion. Mobiltelefonen används då som en form av förströelse.”*¹⁶

Den andra gruppen, låganvändarna, uppges ha ett mer praktiskt förhållande gentemot mobiltelefonen. De avtalar möten och använder den som en kanal bland flera för att hålla kontakt med andra. Mobilen ses på med positiva ögon av de ungdomar som ingår i Thulins studie. Främst används den som ett sätt att hålla koll på kompisar och ger en känsla av frihet att spontant kunna stämma möte när som helst och att man kan kommunicera utan att vara beroende av tid och rum. Ungdomarna påtalar även att de förmodligen hade riskerat att hamna utanför det sociala umgänget om de inte haft mobiltelefon.

Thulin har även i ett senare arbete studerat ungdomars användande av IKT¹⁷. En av slutsatserna visar att användningen ökar och att ungdomar nästan uteslutande använder mobilen för kontakt med vänner och familj som man regelbundet träffar ansikte mot ansikte.

¹⁴ Thulin, E. 2002

¹⁵ Ibid.s.146

¹⁶ Ibid.s.150

¹⁷ Thulin, E. 2004

Denna senare studie visar även att internet, som numer blir alltmer tillgänglig via mobiltelefoner, används i samma syfte som mobilen. *"The Internet is mainly used to communicate with people one already knows in real life and to reinforce existing contact patterns"*.¹⁸

I en studie kring hur gymnasieelever i Västra Götaland använder mobiltelefoner under lektionstid, visar Johansson och Jöngren¹⁹ att en majoritet av eleverna har mobiltelefonen påslagen under lektionstid och att en övervägande del av dem valde att besvara sms under pågående lektion.

Ungdomar tenderar att stanna kvar i en kontext och fortsätta den aktivitet som pågår där, samtidigt som de kommunicerar via mobilen, menar Westlund.²⁰ Detta tar sig uttryck i att man oftast väljer att prioritera mobsamtalen framför face-to-face kommunikationen. *"Ett mobiltelefonsamtal kan när som helst tränga sig in i människors umgänge, och individen som svarar skärmar därmed av sig från sin fysiska miljö."*²¹ Detta ser vi står i strid med de resultat Ling och Yttri fått fram och som presenterats ovan. Möjligen är det skillnader inom vilken social grupp kommunikationen förs. I en klassrumskontext är kommunikationen styrd av lektionsinnehållet, medan kommunikation inom en kompisgrupp är friare.

Vidare visar Johansson och Jöngrens studie att mobilen även används till att titta på bilder och lyssna på musik utan att de upplevde att de missade något av undervisningen. Även andra användningsområde identifieras såsom klocka, spegel, miniräknare och spelkonsol. Studien visar även att en majoritet av elever inte störs av andras användande, men de har förståelse för att andra kan uppleva det som störande.

Några av Johansson och Jöngrens slutsatser är att mobiltelefonanvändandet var omfattande, det handlade till största del om social interaktion via sms. Mobiltelefonen utnyttjades sällan som ett hjälpmedel i den pedagogiska verksamheten.

¹⁸ Thulin, E. 2004, s. 3

¹⁹ Johansson, G. och Jöngren, K. 2008.

²⁰ Westlund, O. 2007

²¹ Ibid. s. 22-23

Mobilens plats i klassrummet har ibland legitimerats av att den skulle kunna utgöra ett redskap som underlättar undervisningen. Forskning kring detta område inkluderar även attityder gentemot mobiltelefonen hos elever och pedagoger, vilket är relevant för vår studie .

Statsvetaren Jan Hylén menar att definitionen av läromedel är sådant som designats för lärande, exempelvis läroböcker²². Digitala läromedel kännetecknas av en produkt som innehåller ett lärostoff kopplat till en metodik. Vidare, menar han att lärare använder annat material i sin undervisning som ursprungligen inte skapats för lärande, exempelvis tidningar. Digitalt utgörs dessa exempelvis av Google Earth.²³ Dessa kallas lärresurser och vi ser att mobiltelefonen är just en lärresurs som det är upp till den enskilde läraren att ta hjälp av i sin undervisning. I en engelsk studie²⁴ vars syfte var att lyfta frågan kring mobilen som tillgång eller problem i skolan, genomfördes en studie där lärare på tre grundskolor studerade trehundra trettio elever som tilläts använda mobilen i undervisningen. Studien pekar på möjligheter att effektivisera undervisningen vad gäller tidsbesparing och uppkoppling till olika nätverk och digitala system. Eleverna är bekanta med tekniken och finner ett nöje i att använda den. Man kunde dock se att elevbeteende där social interaktion konkurrerade med undervisningen utgjorde en nackdel. Det kunde också konstateras att även lärarna, om dessa inte skall se mobilen som ett problem, måste få ständig utbildning för att kunna använda mobilen i undervisningen.

Den allmänna IT utvecklingen i skolan, menar Hylén, har även skapat verktyg för samarbete med hjälp av sociala programvaror i form av nätverk, exempelvis olika wikis, forum och bloggar. Här menar Hylén att mobiltelefonen ger möjlighet att skicka korta texter och bilder direkt som dokumentation av en studieresa, praktikplats eller liknande. Hylén ser positivt på den digitala utvecklingen i skolan, bl.a. eftersom skolan måste möta de krav som moderna samhälle ställer på sina medborgare samt att eleverna redan lever i en IT baserad värld.

Rent didaktiskt, hävdar pedagogikprofessor Tiller, måste skolan möta samhället. Kommunikationen i klassrummet är kulturellt betingat, där eleven inte enbart går från en lektion till en annan, utan kommer även från olika sociala miljöer och grupper.²⁵ Det är nätverk inom dessa, menar Tiller, som ofta präglar lektionen och bör beaktas av läraren. ”*Det*

²² Hylén, J. 2012, s.95

²³ Ibid, s.100

²⁴ Hartnell-Young, E. & Heym, N. 2008

²⁵ Tiller, T. 1999 s.78

*finns en rad sådana nätverk som en lärare måste ha överblick över och själv kunna skapa så att de passar ihop med skolan och lokalsamhället.*²⁶ I den ovan nämnda engelska studien uttryckte en av lärarna en koppling mellan lärandet och elevens vardag på följande, möjligen uppenbara vis: ” *Students like mobiles and they know how to use them. Using this technology gives them more freedom to express themselves and their thoughts without having to be constantly supervised.* ”²⁷

I ett examensarbete²⁸ har Marcus Svensson studerat pedagoger och elever i grundskolan och deras syn på mobiltelefonen i klassrummet. Studien som utgår från begreppen makt och kontroll, visar att ”*Både pedagoger och elever oavsett årskurs ser mobiltelefonen som störande och som ett ”ickepedagogiskt” redskap.*”²⁹. De flesta pedagoger såg med ogillande på elevernas mobilanvändning. Trots det insåg framförallt de yngre pedagogerna vid de undersökta skolorna att mobiltelefonerna, som ändå används frekvent under lektionstid, i en framtid skulle kunna utgöra ett verktyg i utbildningen. 73 % av de tillfrågade eleverna menade att de förmodligen skulle skicka SMS i stället för att delta i mobilbaserad undervisning. Somliga elever såg gärna att mobilen stannade utanför undervisningen eftersom den utgjorde en störning.

Maritha Olsson har i en magisteruppsats³⁰ undersökt vilka motsättningar mobilen skapar i klassrumsmiljö. Studien genomfördes i en kommunal grundskola i årskurs 6-9, där hon genom enkäter och intervjuer samlat in data kring pedagogernas syn på elevers mobilanvändande. Enligt pedagogerna ökar innehavet och användandet för varje årskurs där de upplever att nästan samtliga niondeklassare har mobiltelefon. Flertalet av de tillfrågade pedagogerna i studien uppgav att eleverna mest använder mobilen för att skicka SMS samt spela spel. Vidare uppgav de att elever; ”*använder mobiltelefonen när de väntar på att läraren skulle hjälpa dem eller när de saknar något att göra. Respondenterna beskriver att elevens sociala liv kommer in i klassrummet*”³¹ Resultaten visar att 86 % av pedagogerna ser mobilen som ett problem eftersom den används på ett störande sätt. Samtidigt skulle en del av

²⁶ Tiller, T. 1999 s.65

²⁷ Hartnell-Young, E. & Heym, N. 2008 s.9

²⁸ Svensson, M. 2009

²⁹ Ibid. s. 46

³⁰ Olsson, M. 2011

³¹ Ibid. s 17

dem gärna använda mobilen som ett pedagogiskt redskap, men saknar kunskap och resurser. Studien uppvisar därmed liknande resultat som Svenssons och Johanssons & Jöngrens studier.

Ovanstående studier kring mobilen i lärmiljöer visar entydigt att mobilen inte ännu vunnit framgångar som pedagogiskt redskap, att den fortfarande används som en upprätthållare av elevens sociala kontaktnät, eller som ren förströelse. Pedagoger ser potentialen i mobiltelefon som ett pedagogiskt redskap, men de inser att den oftast skulle användas för social interaktion och att den än så länge huvudsakligen utgör ett störningsmoment i undervisningen. Vidare pekar forskningen på att mobilen medför ett distanserande från undervisningsdialogen till förmån för dialog med vänner.

I sin doktorsavhandling i pedagogik menar Håkanson³² att dialogen är grunden i kunskapsprocessen, där aktörerna lyssnar till sig själv och andra samt ges tid för reflektion. I dialogen är *jämbördighet* en förutsättning för en gynnsam kunskapsprocess. Om makt eller styrning av dialogen utövas av någon part missgynnas kunskapandet. Lärarens intentioner styr dialogen och i egenskap av expert och bedömare är läraren en maktutövare, vilket därmed skulle missgynna dialogen och ytterst kunskapsprocessen. Även dialog elever emellan i undervisningen, exempelvis grupparbete, styrs av lärarens intentioner. Dessa villkor, menar Håkanson, medför att elever kan bli ointresserade och passiva. Detta, menar vi, skapar grogrund för alternativa sysselsättningar såsom mobilanvändande.

Dysthe³³ utgår från ett sociokulturellt perspektiv med tesen att samspel och lärande är tätt sammanlänkade och att *"kunskap konstrueras genom samarbete i en kontext och inte primärt genom individuella processer"*³⁴ Samspelet grundar sig i språket och Dysthe menar att dialogen har en viktig del i läroprocessen, vilket förutsätter ett deltagande från de olika aktörerna. I frågan om lärande genom dialog på elektronisk väg, genomförde Dysthe en undersökning av en universitetsundervisning på distans, där dialogen fördes via ett webprogram. Uppgiften var att analysera och kommentera en text kring hur hög moral och att göra affärer går ihop. Uppgiften var inte att kommentera varandras inlägg, men det tolkades som underförstått. Läraren kunde hela tiden följa diskussionen och var en möjlig dialogpartner. Dialogen fördes asynkront vilket innebär att *"deltagarna läser det som andra*

³² Håkanson, C. 2004

³³ Dysthe, O. 2003

³⁴ Ibid. s.41

*har skrivit och skriver egna inlägg (...)*³⁵ . Denna dialog är av samma typ som används i sociala medier och SMS.

Dysthe ville bland annat få svar på vem som kom till tals och huruvida studenterna engagerade sig i andras åsikter, frågor som tangerar vårt arbete. Analysen visar bland annat att dialogen huvudsakligen fördes studenter sinsemellan utan att läraren medverkade nämnvärt. De mer aktiva studenterna skapade nya kommentarer där dialogen kunde få ny fart. Dessa elever visade sig vara mera kunniga och kunde formulera sig väl. Lärares roll, anser Dysthe, är att skapa förutsättningar för intresseväckande diskussioner genom att ställa frågor som väcker nyfikenhet. Genom att skriva inlägg finns tid till eftertanke och möjlighet att formulera sig. I en traditionell lärarledd lektion, menar Dysthe, tystnar elever som inte kan följa med och leverera snabba svar.

Faktorer som bidrog till en gynnsam dialog mellan studenterna i studien var lärarens förmåga att formulera uppgiften, lärarens tillbakadragna roll som placerade ansvaret hos studenterna, vilket bidrog till att de utvecklade egna perspektiv i stället för att överta lärarens.

³⁵ Dysthe, O. 2003 s.295

3. Metod

Vårt arbete är inriktat på att tolka information som vi erhåller genom att observera och intervjua människor för att få en förståelse för ett samhällsfenomen. Olsson och Sörensen³⁶ menar att kvalitativa metoder syftar till att undersöka människans egna ord och observerbara beteende för att få denna förståelse. Vi grundar vårt val på en jämförelse av kvalitativ och kvantitativ metod utifrån en uppsättning utmärkande drag som sammanställts av Holme & Solvang³⁷, där vi valt ut ett antal punkter.

Tabell 3.1 Utmärkande drag för kvalitativ och kvantitativ metod³⁸

Kvantitativa metoder	Kvalitativa metoder
Ringa information om många undersökningsenheter, går på bredden	Riklig information om få undersökningsenheter, går på djupet
Avstånd till det levande.(---).	Närhet till det levande.(---)
Beskrivning och förklaring.	Beskrivning och förståelse.

Holme och Solvang menar att kvantitativa metoder omvandlar information till siffror och mängder som sedan analyseras, medan kvalitativa metoder inriktar sig på tolkningar av sociala processer, motiv och sammanhang.³⁹

Vidare menar Holme & Solvang att man med fördel kan kombinera kvalitativa och kvantitativa element inom en undersökning och att de med sina olika fördelar kan stärka varandra.⁴⁰ I vårt arbete har vi kvantifierat data som erhållits under observationerna vilket hjälper oss i vår tolkning av det som framkommer i intervjuerna.

Då vårt arbete inriktar sig mot att tolka och skapa en förståelse kring ett visst beteende i en social process i en begränsad social kontext, ser vi därmed att en kvalitativ metod är mer fruktbar att använda. Insamlande av det empiriska materialet sker tillika nära den studerade verkligheten med hjälp av ett relativt litet antal informanter, vilket också motiverar vårt metodval. Kvalitativa studier, menar Holme & Solvang, präglas av flexibilitet, vilket kan

³⁶ Olsson, H. & Sörensen, S. 2011 s.100

³⁷ Holme, I.M. & Solvang, B. K. 1997 s.78

³⁸ Ibid. s.78

³⁹ Ibid. s.76

⁴⁰ Ibid. s.76

anses nödvändigt i exempelvis en intervjusituation där en öppenhet för ny kunskap och förståelse är viktig, medan kvantitativa studier är mer strukturerade och standardiserade för att exempelvis alla informanter ska få samma frågor och svarsalternativ i en enkät.⁴¹ I detta arbete har vi genomfört fem observationer och två gruppintervjuer med fyra elever per grupp.

3.1 Urval

Populationen som vi gjort vårt urval från består av elever i svenska gymnasieskolor. Inledningsvis kontaktade vi de skolor som vi sedan tidigare var bekanta med via vår praktik. Vi har sedan tidigare undersökningar erfarenhet av att skolor kan vara svåra att få tillträde till och hade därför redan under praktikperioden diskuterat ett samarbete. De utvalda skolorna kan ses som representativa för den svenska gymnasieskolan i stort, då de båda är kommunala skolor belägna i respektive kommuns centralort, har upptagningsområde både i större tätort och landsbygd samt erbjuder både praktiska och teoretiska utbildningar.

Respektive rektor tillfrågades och samtyckte till undersökningarna. Därefter kontaktades lärare som vi stiftat bekantskap med under tidigare praktik. I samråd med lärarna valdes tre klasser ut på vardera skolan. Valet styrdes av tillgänglighet. En del klasser genomförde praktik och någon klass bedömdes ha för få elever varpå det uppstod ett visst bortfall. Därmed blev den ena skolan representerad med två klasser och den andra med tre klasser. De fem utvalda klasserna som fanns tillgängliga blev föremål för observation.

Vid varje skola valdes fyra elever ur samma klass ut för intervju. I klasserna som observerades tillfrågades eleverna om det fanns någon som kunde tänka sig att medverka i en intervju. De fyra först inkomna svaren valdes ut. Även i detta fall styrde tillgängligheten, eftersom intervjuerna skulle ske under elevernas lediga tid. Utifrån den information vi fått under observationerna var det sannolikt att de totalt åtta frivilliga hade en kunskap kring mobilanvändande som vi saknade.

Urvalsförfarande kan ses som ett icke sannolikhetsurval i form av ett bekvämlighetsurval eftersom det inte baseras på slumpmässighet.

⁴¹ Holme, I.M. & Solvang, B. K. 1997 ss.80-81

3.2 Observation

Observationer genomfördes i fem olika klasser vid två kommunala gymnasieskolor i två halländska städer under samhällslektioner. Det totala antalet elever som observerades var 86. Undervisande lärare hade i förväg berättat att vi skulle komma och att vi skulle studera kommunikation i klassrumsmiljö. Detta meddelades även av oss i samband med observationstillfället. Vid två av de fem tillfällena deltog vi båda som observatörer. De tre övriga tillfällena genomfördes observationen av en av oss, detta på grund av att klasserna var mindre.

Observationstillfällena under lektionerna var fördelade så att följande delar av lektionen observerades; de inledande tio minuterna, tio minuter i mitten av lektionen och de avslutande tio minuterna. Under varje tiominutersperiod antecknades även vilken typ av dialog som genomfördes vid tillfället. Vi utgick här från den systematisering av dialog som genomförs i klassrum enligt Dysthe⁴² där vi valt följande kategorier.

- Lärarens samspel med hela klassen. (muntligt)
- Lärarens samspel med enskilda elever.
- Muntligt samspel mellan elever.
- Samspel mellan elever och texter. (arbete med lärobok, film, dator, eller annat läromedel.)

Utifrån vad tidigare forskning visar och våra egna iakttagelser har vi valt att komplettera Dysthes kategorier med ytterligare en kategori som vi benämner ”väntetid”. Denna kategori kännetecknas av verksamhet då eleverna väntar, exempelvis på att ett undervisningsmoment ska börja, ex. uppstart av dator eller iordningsställande för filmvisning. Även andra typer av avbrott räknas in i denna kategori.

Utifrån ett observationsschema⁴³ registrerades allt mobilhandhavanden hos samtliga elever som alla tilldelats en unik beteckning. Då dessa handhavanden varierade alltifrån att mobilen låg på bänken framför eleven, till att den aktivt användes, genomfördes fältanteckningar enligt följande;

- Vad som sker.
- När det sker.

⁴² Dysthe, O. 1996

⁴³ Se bilaga 2

- Var det sker
- Med (av) vem det sker.
- Hur det sker.
- (och senare) Varför det sker.

Dessa frågor utgör enligt Aspers⁴⁴ en miniminivå vad gäller fältanteckningar.

Genom denna indelning kunde vi således identifiera när under lektionen och under vilka kommunikativa villkor som mobiltelefonanvändande är mest frekvent och hur detta användande yttrar sig.

Ingen observerad lektion var kortare än en timme och vid några tillfällen ingick en femminuters bensträckare i lektionen. Anteckningarna jämfördes omedelbart efter varje lektion, i de fall vi båda observerat och kompletterades där oklarheter funnits hos den ena observatören.

Att helt plötsligt dyka upp i en klass som utomstående medför möjligen att den miljö man ska observera blir ”förorenad”, att de aktörer som normalt ingår i kontexten ändrar beteende. För att mildra denna negativa effekt genomfördes observationer i de klasser där vi sedan tidigare var kända via praktik. Detta innebar visserligen att vi observerade elever som vi har en relation till, vilket gör att objektiviteten kan ifrågasättas. Det är lätt att titta extra på elever som man sedan tidigare vet utmärker sig på ett eller annat sätt. Genom att strikt hålla oss till observationsschemat ser vi att objektiviteten upprätthållits samtidigt som vi fick tillgång till en miljö där haloeffekten reducerats.

En fördel med observation är att vi får direkt tillträde till den sociala kontexten och utifrån detta går det att identifiera sociala samspel som kan ligga till grund för efterföljande intervjuer. Observation som metod är även lämplig då ett avgränsat geografiskt område ska undersökas.⁴⁵ Vår strävan har varit att observera tillsammans då ett traditionellt uppbyggt klassrum kan vara svårt att överblicka för en person, samtidigt som reliabiliteten ökar. Denna strävan har fullföljts i två av de fem observationerna. I dessa fall har de observerade klasserna innefattat mer än hälften av de observerade eleverna. I de tre fall då enbart en observatör varit närvarande har eleverna varit färre än femton till antalet. Vi anser att här räcker det med en observatör för att upprätthålla godtagbar reliabilitet.

⁴⁴ Aspers, P. 2007 s.122

⁴⁵ Repstad, P. 1999 s.23

3.3 Intervju

Eftersom observationer kan ge information kring *hur* mobilen används kompletteras denna metod med intervjuer för att få möjlighet att veta *varför* mobilen används och därmed få en förståelse för vad vi observerat.

Två halvtimmeslånga intervjuer, en på vardera skola, genomfördes. Vid varje tillfälle deltog fyra respondenter. Samtliga ingick i de tidigare observerade klasserna. Intervjuerna spelades in med hjälp av diktafon och transkriberades. Intervjuerna genomfördes i skolans lokaler där respondenterna var hemmastadda.

Intervjuerna syftade till att få en inblick i respondenternas tankar kring mobilanvändande och få dem att förklara varför de väljer eller inte väljer att använda mobiltelefonen under lektionstid. Genom att utgå från ett frågeformulär⁴⁶ där många frågor är av ja och nej karaktär kunde respondenterna ta ställning i olika frågor. Utifrån detta bad vi dem utveckla sina svar och förklara varför de väljer att agera på ett visst sätt eller varför de tror att något förhåller sig på ett särskilt vis. Därmed kunde vi styra samtalet mot vår frågeställning varefter respondenterna fritt kunde resonera kring sitt mobilanvändande.

Möjligen kan valet av att göra gruppintervjuer ifrågasättas eftersom respondenterna kan styra varandras svar, att svara det som är accepterat och att det kan vara lätt att hålla med någon annan snarare än att uttrycka en egen åsikt. Trots det tror vi att fördelarna överväger, exempelvis att de bekräftar varandras påstående kring varför mobiler används samt att de som frivilliga är måna om att ge sin egen syn på mobiltelefonanvändande under lektionstid.

3.4 Genomförande

Då vi bedriver forskning med en hermeneutisk ansats sker analysarbetet parallellt med studien. Vår grund är vår egen förförståelse kring mobilanvändande i skolan. Utifrån denna förförståelse söker vi nya delar för att få en utökad helhetsbild. Genom att inledningsvis genomföra observationer i klasserna kunde vi säkerställa att mobilanvändande förekom under lektionstid. Utifrån de fältanteckningar som fördes, skapades en ny bild av hur och när elever använder mobilen. Genom de delar som tidigare forskning bibringat oss hade vi på förhand en

⁴⁶ Se bilaga 1

tanke om att undervisningsformen, eller dialoger⁴⁷ kunde vara en faktor som påverkade användandet.

Genom att sammanföra delarna; förförståelse, tidigare forskningsresultat och fältanteckningarna gavs en ny helhetsbild av mobiltelefonens roll i klassrummet. Genom att tolka denna helhetsbild kunde vi se vissa samband mellan elevernas mobilanvändande och dialog i klassrummet. Vi tillförde därefter ytterligare en del i form av resultat från gruppintervjuer. Den nya informationen tolkades utifrån vår nya förförståelse, vilket gav en ny, mer initierad bild av elevernas förhållande till mobiltelefonen och vilken inverkan dialogen i klassrummet har på detta förhållande.

3.5 Etiska ställningstagande

Inför varje observation och intervju blev de utvalda klasserna och eleverna informerade om att vi ämnade undersöka kommunikation i klassrumsmiljö och att allt skedde på frivillig basis. Vidare informerades om att uppgifterna skulle behandlas konfidentiellt och att endast vi skulle ha tillgång till materialet som helhet. Därmed anser vi att vi uppfyllt vetenskapsrådets etiska riktlinjer⁴⁸

⁴⁷ Se Dysthes kategorisering i 3.2 Observation

⁴⁸ www.vr.se (hämtat 2012-03-24)

4. Empiriskt material och analys

Vi har hämtat vårt empiriska material ifrån fem observationstillfällen, där totalt åttiosex ungdomar har deltagit. Vi har också gjort två gruppintervjuer där fyra elever har deltagit vid varje tillfälle.

Det empiriska materialet är därefter behandlat utifrån de fyra dialogkategorierna;

- Lärarens samspel med hela klassen. (muntligt)
- Lärarens samspel med enskilda elever.
- Muntligt samspel mellan elever.
- Samspel mellan elever och texter. (arbete med lärobok, film, dator, eller annat läromedel)

samt vårt eget tillägg, kategorin:

- väntetid.

Då vi i vårt material visar på intervjuer och observationer, har eleverna fått beteckningar från A- E, vi som intervjuare markeras med I.

4.1 Lärarens samspel med hela klassen eller gruppen.

Detta är den dominerande typen av undervisning vid observationstillfällena och inleder i samtliga fall lektionen. Klassrummen där observationerna genomförts är alla traditionellt uppbyggda med bänkar i rader eller hästskoform riktad mot tavla där lärare inlett undervisningspasset.

Vi kan i våra observationer se att det finns framförallt två typer av samspel mellan lärare och gruppen. Den första typen är där vi ser lärare som föreläsaren men som ständigt involverar sina elever med frågor och småuppgifter. Den andra typen är där läraren enbart är föreläsare och eleverna är passiva lyssnare. När elever blir passiva lyssnare kan vi se att eleverna ökar sitt användande av mobiltelefoner, detta är också något som eleverna i intervjuerna kommenterar på detta sätt:

I: Alltså det är hur det är i klassen lite granna om man vill va med, Om man tänker sig att ni har en lektion där alla är med och diskuterar, där läraren inte bara står och pratar och alla är med och diskuterar är det så att man tar till mobiltelefonen då

A: Nej då används det inte

I: Det gör man inte nej

I: vad tror ni det beror på

A och B svarar samtidigt: Man är aktiv då

I: och om det då är omvänt, läraren står och pratar, det är bara läraren som står och förmedlar något och man får sitta och lyssna

C: Det beror på hur länge han pratar

D: Det beror på om det är ett 5 minuters snack eller en halv timma, en halvtimme är det svårt att koncentrera sig

I: Det blir rätt jobbigt då va

A: Man känner inte att man ger något till lektionen över huvudtaget, om det är så att det är långt eller nått liknande

I: Är det lättare att ta till mobiltelefonen då?

Alla svarar ja

I den andra intervjun fick vi en liknande respons:

A: Nä men alltså man tittar ..på lektion, det roligaste är ju när hela klassen är med då, läraren ställer frågor, man kommer in i en debatt, då kan inte nån titta ner, man märker ju alla det, men alltså om man sitter och skriver hela tiden och det är helt tyst och man kanske inte går igenom nånting, så kanske folk sitter mer med mobilen tror jag

I: Om man är aktivt med själv med i lektionen så är det intressant? Då kanske man inte tar till mobilen, är det så du menar?

A: Ja

B: Ja

C: Men det var som den övningen, jag tror det var du som gjorde den, när vi satt i den ringen och så var det någonting att vi var olika personer, då var alla engagerade och då tänkte man inte på att man hade mobilen på.

I: Nä

C: Det var som att alla var med och alla hade en del i allting liksom.

I: Låt oss säga att man tar ett exempel att läraren står och pratar, ni ska lyssna, hur blir det då?

B: Då är det nog fifty-fifty, man kan säga så som att det är ganska många som sitter med sin mobil, antingen på bänken eller i knäet, men så är det också ganska många som sitter och lyssnar och vissa som typ sitter och pratar med varandra.

Då pedagogen genomför undervisning utan att bjuda in eleverna i dialogen kan vi se att de vi definierat som höganvändare⁴⁹ är aktiva. Vi har kunnat identifiera två till fem höganvändare i varje klass. Denna grupp elever använder sin mobil under större delen av lektionstiden och flera minuter åt gången. De har samtliga utvecklat strategier för att gömma telefonen, exempelvis genom att ha den i sitt knä eller bakom väskor, böcker, pennfodral eller dylikt.

⁴⁹ Här använder vi Thulins definition, se 2.2 Tidigare forskning

Höganvändarna är de enda som visar sina mobiler för andra elever. Det är också den grupp som ignorerar instruktioner från lärare och ifrågasätter lärarens uppmaning om att lägga undan telefonen. Ett exempel på detta kan vi se i följande observation där en höganvändare sitter med mobilen i knät och får en tillsägelse av läraren.

Läraren: Lägg ner telefonen

B tar upp händerna och ger en blick att hon inte har någon

Läraren: Men du har ju den i knät, ta bort den!

Eleverna påtalar själv att det är ett problem och att de kan sätta sig in i hur läraren känner sig när han eller hon försöker genomföra undervisning och flera elever visar ointresse genom att använda mobilen. Vidare menar de att problemet är ganska nytt och att alla nu har tillgång till internet på mobilen med fler sociala nätverk tillgängliga, vilket skapar ett beroende. De är vidare medvetna om att mobilanvändandet stör dem i deras utbildning vilket belyses i följande intervjudialog:

I: Blir ni störda av att någon eller ni själva använder mobiltelefonen under lektionstid?

A: Ja det är klart det gör ,sitta och sms:a stör ju då är det ju klart att jag inte lär mig något men om någon annan gör det bryr jag mig inte så jättemycket.

De elever som inte tillhör kategorin höganvändare och som har mobiltelefon låter denna ligga framme på bänken, vilket är vanligast, eller har den lätt åtkomlig i fickan eller liknande. Dessa kategoriseras som låganvändare. Deras användande av mobilen karaktäriseras av snabba ständigt återkommande kontroller på skärmen och snabba knappningar. Mobilen ligger i i de flesta fall i elevens blickfång.

Ett fåtal elever, en till tre stycken, i varje klass, har ingen mobil på bänken och har heller inte visat att de använt någon mobil.

Lärare har vid något tillfälle sett möjligheten att använda mobiltelefonen som ett pedagogiskt redskap. Detta sker samtidigt som läraren säger till eleven på ett vänligt sätt att man har uppmärksammat mobilanvändandet.

Elev A gömmer mobilen i sitt knä och sitter och knappar flera minuter. Elev F tar fram och tittar, lägger den på bänken. Ytterligare en elev, elev B börjar knappa dolt i knät.

Läraren ser och påtalar lite menande: Det kanske du har på mobilen? (riktat till elev A)

Elev A: Jo, det har jag säkert. A lägger inte undan mobilen utan fortsätter.

I de fall där läraren bjuder in elever och lämnar över ansvaret för dialogen till eleverna ser vi att mobilanvändandet minskar drastiskt. Vid ett observationstillfälle diskuteras det högaktuella terrordådet i Norge vilket engagerade samtliga i klassen. Läraren intog en mer tillbakadragen roll och fördelade endast ordet till de som inte var så muntligt aktiva. Under den tid, cirka tio minuter, som diskussionen pågick kunde inget mobilanvändande observeras förutom att en elev satt och putsade skärmen på mobilen.

Lika obefintligt var mobilanvändandet efter en filmvisning som berörde eleverna vid ett observationstillfälle. Utifrån fältanteckningarna ser vi att tre elever som är kategoriserade som höganvändare inte använder mobilen. Ständiga frågor från eleverna själva kring sändningen ökar allas engagemang. Även denna gång intog läraren en tillbakadragen position och styrde endast tillbaka diskussionen då den var på väg att lämna ämnesområdet.

På en intervjufråga kring hur mobilen används vid en lektion där alla är med och diskuterar svarar informanterna följande:

A: Nej då används den inte.

I: Det gör man inte nej vad tror ni det beror på?

A och B samtidigt: Man är aktiv då.

I: Och omvänt då om läraren står och pratar. Det är bara läraren som står och förmedlar något och man får sitta och lyssna.

C: Det beror på om det är ett femminuterssnack eller en halvtimme, en halvtimme är det svårt att koncentrera sig.

I: Det blir svårt va?

A: Man känner att man ger inget till lektionen över huvudtaget om det är så att det är långt eller något liknande.

I: Är det lättare att ta till mobilen då?

Samtliga svarar ja.

4.1.1 Analys av lärarens samspel med hela klassen eller gruppen.

Lärarens förmåga att engagera elever är avgörande för om de använder mobilen eller inte. Vi ser att under lektioner där elever upplever en delaktighet i någon form minskar användandet av mobiltelefonen. Enligt samma mönster ökar användandet då elever är passiva lyssnare. Håkanson⁵⁰ pekar i sin forskning på att jämbördighet är viktig för en gynnsam dialog. Vi ser att denna jämbördighet uteblir då läraren dominerar klassrumsdiskussionen. Varje steg mot att

⁵⁰ Håkansson C, 2004

öka elevernas engagemang och aktiva deltagande i undervisningen tolkar vi som ett steg mot att minska mobilanvändandet.

Elever som vi kategoriserat som låganvändare har mobiltelefonen nära till hands och handhavandet kan skilja sig åt. En del lägger mobilen öppet på bänken och tittar på den ett kort ögonblick då och då under hela lektionen. Detta tyder på att de ständigt vill hålla sig uppdaterade och se om något hänt. Det bekräftar tidigare forskning som påtalar vikten av att ständigt vara tillgänglig och där undersökningar visar att ungdomar riskerar att hamna utanför gruppen om de inte håller sig ständigt uppdaterad. Vi ser i vår studie att ingen långvarig kommunikation behöver ske utan det räcker med att visa att man tagit del för att visa att man fortfarande ingår i en social grupp. Vi ser i vår egen vardag att ungdomars språk utvecklats i riktning mot förkortningar för att kunna meddela sig snabbt och enkelt. Denna språkutveckling ser vi även stärker ungdomsgruppers identitet eftersom den är allmänt vedertagen inom dessa och mindre vanlig utanför dessa. Möjligen känner eleverna ett krav att hålla sig uppdaterade under lektionstid för att hänga med i diskussioner under kommande rast.

Andra har mobilen gömd för att dölja ett mer långvarigt användande där möjligen andra användningsområden kan omfattas. Utifrån intervjuerna kan vi konstatera att dagens teknik skapat utökade möjligheter, exempelvis att se på youtubeklipp. Denna användning ser vi tar längre tid i anspråk vilket får en negativ inverkan på undervisningen. Eleverna är själva medvetna om att det påverkar deras utbildning och att detta är ett problem som uppkommit ganska nyligen. Detta uttalande speglar eventuellt den enskildes mobilkarriär där denne nyligen fått tillgång till mobiltelefon med internet. Det står dock klart att internet via mobil idag är mer regel än undantag och att denna tillgänglighet ökar användandet.

4.2 Lärarens samspel med enskilda elever

Denna undervisningsdialog har inte genomförts under observationstillfällena. Elever menar att läraren inte enbart kan arbeta med en eller ett par elever utan att ha givit uppgifter till resterande elever. Får eleverna ingen uppgift att arbeta med anser informanterna i en intervju att det är lätt att ta till mobiltelefonen.

De enda tillfällena lärare och enskilda elever fört dialog har det rört sig om upprepning när någon missat något eller vid olika tillsägelser. Kring mobilanvändande har huvudsakligen konflikter och tillsägelser observerats. Ibland är dessa skämtsamt menade, exempelvis:

Läraren: Lagg bort din mobil annars tar jag den och slänger den i väggen. (sagt i skämtsam ton)

Elev: Gör det så kanske jag kan få en ny.

Ibland är de mer allvarligt menade. Samme lärare som i föregående exempel varit skämtsam ändrar ton vid en tillsägelse till en annan elev.

Läraren: Och så bort med telefonen (säger elevens namn)

Elev: Nej, ska bra kolla en sak.

Läraren: Nej, ska du kolla tar jag mobilen. (Sagt i allvarlig ton)

Andra lärare ser mobilen som störande och visar liten tolerans. Detta hindrar inte elever från att använda mobilen och ständiga konflikter tenderar att uppstå som i nedanstående exempel från observation:

Elev sitter och tittar ner i sitt knä.

Läraren: Bort med mobilen.

Elev: Va?

Läraren: Bort med mobilen.

Elev: Var ser du den?

Läraren: Där. (pekar mot elevens knä)

Eleven låter mobilen vara kvar men lyfter blicken till dess lärarens uppmärksamhet är borta. Eleven återgår då till mobilen.

Lärare visar även med handling att de inte accepterar mobilanvändande genom att fysiskt lägga undan en elevs mobiltelefon. Följande exempel belyser detta. Elev A är kategoriserad som höganvändare.

Elev A knappar med jämna intervaller och följer till synes inte med vad som sker i undervisning. Detta pågår under 20 minuter. Läraren går till slut fram och lägger ner elevens mobil på bänken utan att avbryta sin undervisning.

Vid observationerna sker detta endast med de som vi klassat som höganvändare. Låganvändarna som har mobilen liggande på bänken och knappar eller tittar snabbt några gånger undgår tillsägelser, medan de som är höganvändare får tillsägelser.

Någon lärare utnyttjar mobiltelefoner i undervisningen och tillåter att enskilda elever som visar att de använder mobilen söker upp information. Vidare använde två elever vid ett observationstillfälle mobiltelefonen i samband med att instruktion gavs kring hemuppgift. Det

var tydligt att detta användande var kopplat till instruktionen eftersom en rättelse medförde nytt knappande med fokus riktad mot läraren.

Vid intervjuerna påtalar eleverna att de vet att lärarna får ta mobilerna och att lärarna är inkonsekventa när det gäller reglerade av elevers mobiltelefonanvändande.

Vid intervjufråga kring lärares agerande om de ser att mobiler används säger eleverna följande:

A: De säger till emellanåt.

B: Oftast säger de till, men ibland skiter de i det.

C: Men det är lite av personligt ansvar också

I: Att var och en får se till att det sköts?

C: Ja

I den andra intervjugruppen svarar samtliga jakande på frågan om lärarna ofta måste säga till om mobiltelefoner. Även i denna grupp påtalar man inkonsekvens hos lärare.

A: Ja, fast det beror på lärarna också.

B: Vissa säger tillextra liksom så, å vissa ba'ta ner den liksom eller kollar riktigt såhär (tittar skarpt) så får man göra det själv, å tänka efter.

Elever påtalar också att det är okej för den enskilde eleven att använda mobilen om man säger till att man väntar viktiga samtal. Detta visar sig även vid ett observationstillfälle då en enskild elev svarar på ett samtal och går ut ur klassrummet. Ögonkontakt med lärare och bekräftande nickningar från båda visar att detta samtal är okej att ta.

4.2.1 Analys av lärarens samspel med enskilda elever

I vårt material kan vi se att det pågår ett ständigt spel kring var gränserna för tillåten användning går, där läraren med tonfall etc. markerar mot enskilda elever när det är allvar. Oavsett om markeringarna är skämtsamt uttryckta eller har en mer allvarlig ton ser vi att läraren uppfattar mobilen som ett problem i undervisningen. Detta stöder de resultat som Ohlsson⁵¹ kommit fram till i sin studie, där 86 % av pedagogerna ser mobilen som ett problem.

⁵¹ Olsson, M 2011

Genom vår egen erfarenhet från undervisning menar vi att läraren tämligen snabbt kan identifiera höganvändarna vilka är de som oftast blir tillsagda. Det är uppenbart för läraren att eleven inte följer med i undervisningen eftersom denne har fokus på mobiltelefonen.

Låganvändaren håller sig, menar vi, inom acceptansens ramar. Eftersom det inte är mot reglerna att ha med sig mobiltelefonen i klassrummet eller ha den på bänken, finns inte skäl för läraren att säga till. Vår tolkning är att läraren inte ser låganvändarens snabba kontroller och knapptryckningar som en störning. Detta eftersom läraren kan fortsätta sin undervisning under intrycket att låganvändaren hänger med och att läraren har elevens uppmärksamhet. Westlund⁵² påtalar i sin forskningsöversikt att ungdomar har en tendens att stanna kvar i en kontext och fortsätta sin verksamhet samtidigt som de kommunicerar via mobilen. Vi menar att det snarare är tvärtom. I vårt material och i tidigare forskning kan vi se att mobilen som ligger på bänken hela tiden drar elevens uppmärksamhet från undervisningen. För eleven är det, som Johansson och Jöngren⁵³ visat, vanligast att prioritera ett SMS framför att delta i undervisning. Därmed är det mer troligt, menar vi, att huvudkontexten är kommunikationen via mobil och att eleven emellanåt dyker in i undervisningen för att kontrollera vad som pågår där. Det är lätt att som lärare se lektioner som helheter. För eleven är det nog snarare den totala skoldagen som är helheten där skolmiljön utgör en arena för identitetsskapande. Detta sker även under lektionerna, men försvåras där av de hinder som regelverk, m.m. utgör. Vi ser att deltagande i olika grupper är av betydelse för elevers identitetsskapande.

Den konkurrens som uppstår mellan klassen som grupp och den grupp som eleven vill ingå i via mobilen, är menar vi, möjlig att påverka genom graden av inkludering i undervisning. Detta kan ske genom att, som Håkanson⁵⁴ menar, aktörerna lyssnar på varandra och får möjlighet att reflektera.

Vid något tillfälle ber en av lärarna i vår studie att en elev ska söka uppgifter på internet via sin mobil. Därmed kan vi se en acceptans gentemot användandet av mobiler så länge det gynnar undervisningen. Trots att tidigare forskning visar på en misstro vad gäller mobilen som ett pedagogiskt redskap, är både lärare och elever medvetna om dess potential på området. Vår uppfattning är att en tillåtande attityd kan gynna undervisningen för stunden, men kan markera ett klartecken att använda mobilen under förespegling att man söker

⁵² Westlund, O, 2007

⁵³ Johansson, G & Jöngren, K, 2008

⁵⁴ Håkanson, C, 2004

information. Svenssons⁵⁵ studie visar att 73 % av de tillfrågade eleverna hävdade att de skulle använda mobilen till SMS i stället för att delta i mobilbaserad undervisning. Vidare kan en sanktionering av användandet skapa problem när läraren vill upprätthålla ett redan otydligt regelverk.

4.3 Muntligt samspel mellan elever

Den vanligaste formen för samspel mellan elever i undervisningen är grupparbete i större eller mindre grupper. Vid de olika observationstillfällena har denna undervisningsform skett endast vid tre tillfällen under kortare perioder, mellan fem och tio minuter där eleverna skall diskutera något. Detta tas sedan upp i helklass där det förväntas att varje par eller grupp muntligt redovisar vad de kommit fram till. Vid ett av tillfällena uppmanade läraren eleverna att flytta sig från sina platser och bilda smågrupper. Vid förflyttning lämnade elever kvar läroböcker och anteckningsblock, men tog med sig telefonen. Efter ungefär fem minuters arbete sade en elev, som tidigare kategoriserats som höganvändare:

- *Jag protesterar, jag går inte med på det*

Därefter tar eleven fram sin mobil och börjar använda den i stället för att delta i grupparbetet.

Observationerna visar att det inledningsvis inte förekommer någon mobilaktivitet vid grupparbete men allteftersom arbetet kör fast eller eleverna anser sig klara med uppgiften vidtar mobilanvändandet. Detta utgörs enbart av korta knappande och snabba kontroller.

Vid ett tillfälle blir det uppenbart att två elever som arbetar tillsammans kört fast. I stället för att be läraren om hjälp börjar den ena eleven använda sin mobiltelefon och visar den andra något under ca en halv minut. När läraren uppmärksammar detta lägger de ifrån sig mobilen och frågar läraren om hjälp.

4.3.1 Analys av muntligt samspel mellan elever.

⁵⁵ Svensson, M, 2009

Vi ser att grupparbete är en indirekt lärarledd undervisning, där krav ställs på elever att prestera fram svar. Lärarens maktutövning och rätt att styra dialogens innehåll medför enligt Håkansons resonemang att jämbördigheten uteblir. Inom gruppen ser vi att det ställs ömsesidiga krav att producera ett svar och att det är underförstått att det under denna tid inte är tillåtet att använda mobilen. När uppgiften är löst övergår grupparbetet i väntetid där mobilanvändande medges. Möjligen kan uppgiften överges i förtid om den upplevs som tråkig. I en av intervjuerna framkommer följande svar på frågan varför man väljer mobilen framför undervisningen:

A: (...)eller om det är tråkig undervisning, då sitter man kanske på Facebook, då orkar man inte lyssna på vad som sägs.

Håkanson refererar i sitt arbete till en studie av Aspelin kring interaktion i klassrummet där följande kunde konstateras:

Läraren tog initiativ till ämne för diskussion, styrde det efterföljande samtalet samt hade tolkningsföreträde och rätten att värdera elevernas kommentarer. Eleverna hade i stort sett att svara upp mot lärarens intentioner.⁵⁶

Eftersom vi endast observerat grupparbete i form av korta moment som direkt varit knutna till lärarledd undervisning har vi inte en fullgod bild av hur andra längre pass med grupparbete påverkar mobiltelefonanvändande.

4.4 Samspel mellan elever och texter

Under flertalet av observationerna har vi sett lektionsinnehåll som har inneburit ett samspel mellan elever och olika medier såsom texter, tv-program och sökning på internet. Under en av observationerna ska eleverna titta på webbtv och därför har läraren kopplat in en ”kanon” för denna visning. Visningen varar i ca fem minuter och under tiden sker följande:

C knappar under hela tiden, tittar inte på sändningen

D knappar då och då

E Knappar då och då

A knappar under bänken flera minuter under sändningen

B knappar någon minut

⁵⁶ Håkanson, C. 2004 s.179

B Tittar mot klockan längst bak i klassrummet, tittar på mobilen lägger den ifrån sig men tar genast upp den igen och knappar. Tar ner den under bänken och fortsätter knappa.

Elev C knappar och visar Elev D som markerar att han inte vill titta.

Under observation tre händer följande:

Eleverna har fått till uppdrag att läsa en text ur en lärobok och under denna stund tar A omedelbart fram sitt pennfodral, ställer på den uppslagna boken och därefter tar denne fram sin mobil och lägger bakom pennfodralet. A börjar knappa och håller på med detta under hela den tid läsningen pågår, ca fem minuter, B som sitter bredvid tittar på då och då.

När eleverna ska söka på internet har vi däremot sett en minskning av användandet av mobiltelefoner. Exempel på detta är när eleverna under ett observationstillfälle får olika uppgifter att googla under delar av lektionen. Då har vi i våra observationsanteckningar inte sett någon mobilaktivitet. Liknande minskning syntes också under en annan observation då eleverna skulle förklara olika begrepp och till sin hjälp fick de använda datorer.

4.4.1 Analys av samspel mellan elever och texter

Elever är idag vana att integrera med varandra via olika sociala kanaler. I och med detta har ungdomar idag också ett stort behov av att socialisera sig med varandra. Då elever får arbeta enskilt eller ska sitta tysta för att titta på film bryts denna socialisering med andra människor. Det är denna socialisering som även Ling & Yttri⁵⁷ har skrivit om. Att elevernas användning av mobiltelefoni minskade då de fick möjlighet att googla på internet kan ha att göra med att eleverna fick andra möjligheter att nå sociala medier. Det kan också bero på att denna uppgift anses som något som ligger nära elevernas vardag och därför anses som en ”rolig” uppgift. En annan orsak kan vara att eleverna kände att man nådde en sorts av jämbördighet såsom Håkansson⁵⁸ har skrivit i sin doktorsavhandling, då de känner att de har större kunskap i och om att söka på internet.

⁵⁷ Ling, R & Yttri, B, 2002

⁵⁸ Håkansson, C, 2004

4.5 Väntetid

Vid perioder som man kan uppfatta som ”väntetid” under flertalet av lektionerna har vi kunnat se ett ökat användande av telefonerna. Vid en observation uppmärksammades detta den tid då lärarens försökte leta fram ett youtubeklipp. Fem elever tog under tiden fram sina mobiler under denna period. Ett liknande beteende syntes också under en annan observation då läraren delar ut papper till eleverna och medan detta pågår använder två av eleverna sina mobiltelefoner. Under en tredje observation fick eleverna i uppdrag att besvara en enkät enskilt. När Elev C är färdig med frågorna tar han upp mobilen, håller den under bänken, tittar på den och knappar. Vid samma lektion bytte eleverna platser i klassrummet för att de skulle hamna i olika smågrupper, här bildades också väntetid. Eleverna valde att ta med sina mobiltelefoner till de nya platserna, medan annat material såsom pennor och papper fick ligga kvar vid de ordinarie platserna. Flertalet av eleverna använde sin mobiltelefon under denna tid. I intervjuerna påpekade en av grupperna vikten av sina mobiltelefoner på följande sätt:

A: Det har typ blivit ett beroende de senaste åren, man ska ha den senaste, det är typ bara en som har iphone 3 i klassen, resten har iphone 4, och ändå är dom väldigt dyra

I: Om man blir av med sin mobiltelefon, blir man då typ handikappad

A: ja typ

B: Den är viktigare än typ nycklar och sånt, det är där allt finns...(tyst i någon sekund)... Man kan göra allt med en iphone 4 och det är väll det alla är utefter

C: Det är rätt så mycket mer än bara en telefon, det är som en minidator

I en av intervjuerna sa eleverna angående varför man använda mobiltelefonen under lektionstid:

A: Det är precis som man går hemma, så har man tråkigt så går man och öppnar kylskåpet och så går man typ runt i rummet och så går man ner i köket och öppnar kylskåpet igen och kollar. Man vet att där ändå...

B: (Bryter in) ... inte nånting man vill ha.

Intervjuaren: Nä, nä, precis

A: Det är samma som med mobilen, man kan trycka och knappa, det har inte hänt någonting så kan jag ändå gå in och bläddra och lite sånt och sen stänger jag. Sen efter bara ett par minuter så kan jag trycka igen liksom och kolla men det händer ingenting liksom.

I: Nä

B: Det är mer ett tidsfördriv

A: Ja precis, så man blir inte tillfredsställd

4.5.1 Analys av Väntetid

Att elever använder sig av mobiltelefoner under tidsperioder då det inte bedrivs någon undervisning kan vara en markering av att man känner sig rastlös. Det kan också vara ett ställe där de känner att användningen är legitim och att användandet inte stör lektionen. Användandet av mobiltelefon under ”väntetid” är något som har uppmärksammats av tidigare forskare. Thulin⁵⁹ skriver att ungdomar använder sina mobiltelefoner till att skriva SMS vid tillfällen då eleverna känner sig uttråkade på exempelvis lektioner. Beteendet har också uppmärksammats av Olsson⁶⁰ i sin studie angående hur lärarna upplevde elevers mobiltelefonanvändande i klassrummet. Han visar i sin studie att eleverna använder sina mobiltelefoner under den period då de väntar på enskild hjälp från läraren.

När eleverna tar med sig mobiltelefonerna till andra platser än där de är placerade från början anser vi att det markerar betydelse av hur eleverna ser på sina mobiltelefoner. Detta är också något som vi genom intervjuerna fick bekräftat då eleverna såg sin mobiltelefon som en av sina viktigaste ägodelar. Eleverna berättar också inom detta område vikten av att ha den nyaste modellen av telefon något som Lorente⁶¹ bekräftar i sin forskning. Detta anser vi också förstärker den bild av att mobiltelefonen är identitetskapande såsom Skog⁶² talar om i sin studie angående ungdomars användande.

⁵⁹ Thulin, E, 2002

⁶⁰ Olsson M, 2011

⁶¹ Lorente, S, 2002

⁶² Skog, B, 2002

5. Slutdiskussion

Syftet med denna uppsats var att kartlägga om det fanns något samband mellan elevers användning av mobiltelefoner och vissa typer av undervisning. Genom observation som metod har vi fått ett kvantitativt underlag samt kunnat bekräfta att mobiltelefonen används under lektionstid. Vi har genom observationer kunnat kartlägga vilken typ av undervisningsdialog som varit mer framträdande och vilken som fått stå tillbaka samt medfört att vi kunnat identifiera i vilken omfattning mobilen använts vid respektive dialog. Denna metod kunde möjligen fått stå tillbaka till förmån för fler intervjuer som får ses som den metod som verkligen tar sig an vår problemformulering. Genom fler och djupare intervjuer kunde huvudaktörerna, eleverna, få komma till tals. Möjligen hade vi här kunnat ha en bättre framförhållning vad gäller intervjuernas genomförande då det som så ofta är tiden som utgör bristvara.

Observationstillfällena utgjordes huvudsakligen av någon form av lärarledd undervisning med inslag av kortare grupparbeten där eleverna var de mer tongivande. Läraren har som en huvudaktör stor möjlighet att sätta gränser för vad som är tillåtet under lektionstid, vilket påverkar elevernas mobilanvändande. Endast vid några tillfällen har undervisningen drivits av eleverna själva. Detta har främst skett i form av diskussion i helklass. Vi har här kunnat konstatera att mobilanvändandet bland eleverna minskar. Eftersom vi inte specifikt valt att studera mer elevaktiva undervisningsmoment uppmanar vi andra att studera detta närmare för att få en klarare bild av området.

Vi ville också öka vår och andra lärares förståelse för varför vissa elever väljer att avbryta den kommunikation som finns mellan elev - lärare och i stället välja kommunikation via mobiltelefonen.

Vi gick in i detta projekt med en viss förförståelse dels genom den C-uppsats vi gjort i en tidigare kurs⁶³, men också av egen erfarenhet från verksamhetsförlagd utbildning. I första hand trodde vi att användandet av mobiltelefoner under lektionstid var en flykt från undervisningen och vi kunde nog ana att det var en missnöjeshandling. Tidigare forskning, bl.a Olsson⁶⁴, visar på att det snarare rör sig om att eleverna kan fortsätta sitt sociala nätverksbyggande under lektionstid och att detta prioriteras framför undervisning. Att ständigt

⁶³ Andersson, C och Ulvbielke M. 2011

⁶⁴ Olsson, M. 2011

vara uppdaterad om vad som händer på den sociala arenan anses viktigare än studier. Detta innebär inte att studierna anses oviktiga. Respondenterna har påtalat att det till och med kan vara stressande att inte få studera ifred.

Genom vår undersökning har vi sett att det finns ett flertal faktorer som möjliggör användandet. Det kan dels vara den upprorisk handling för att visa sitt missnöje för lektionen och dess innehåll eller för att man anser att man inte får lärarens fulla uppmärksamhet. Vi har också sett att användandet kan bero på att någon har skickat ett sms och den som är avsändare kräver ett svar tillbaka. Användandet kan också bero på att telefonen används som en artefakt för att titta på klockan, söka fakta och skriva in läxor, prov mm. Vi har inte funnit några belegg för att mobiltelefonen skulle utgöra ett pedagogiskt redskap som är accepterat av lärare och elever. Snarare kan vi likt Svensson⁶⁵ samt Johansson och Jöngren⁶⁶ m.fl. konstatera att mobiltelefonen utgör en distraktion i undervisningen.

Trots detta, menar vi, kan ett förbud mot mobiler under lektionstid medföra att eleverna kan uppleva en frustration, eftersom de inte kan upprätthålla den sociala kontakten, vilket kan vara till men för undervisningen.

Vi har genom observationer och intervjuer fått en klarhet i att eleverna ser på sina mobiltelefoner som något mer än bara en telefon. För ungdomar idag är mobiltelefonen något som gör att deras vardag går ihop och gör livet enklare. Thulin⁶⁷ har i sina studier kunnat konstatera att både höganvändare och låganvändare tillskriver mobilen positiva egenskaper. Den underlättar vardagen, skapar en känsla av frihet och flexibilitet. Detta har även våra respondenter påtalat.

Vid undervisningen där variationen är stor och där eleverna är engagerade på olika sätt ser vi en minskning av användandet av mobiltelefoner. Möjligen är det en uppluckring av maktstruktur i undervisningen som bidrar till ett minskat mobilanvändande. Elever känner möjligen att de kan komma till tals och ventilera åsikter bland sina likar i stället för att leverera svar som kan vara felaktiga och på vilka man blir bedömd och betygsatt. Enligt Håkanson⁶⁸ ökar jämbördigheten vid denna typ av undervisning där läraren får en mer tillbakadragen roll. Vi ser också att vid tidpunkter som eleverna upplever som väntetid är perioder där användandet är som störst. Vi har kunnat identifiera två till fem höganvändare

⁶⁵ Svensson, M. 2009

⁶⁶ Johansson, G. och Jöngren, K. 2008.

⁶⁷ Thulin, E. 2002

⁶⁸ Håkanson, C. 2004

av mobiltelefoner i varje klass, dessa elevers användande beror inte på vilken typ av undervisning som utförs, utan här är det telefonen som styr ungdomarnas handlingar.

Vi kan även se att mobilen, som i grunden är ett redskap för samtal och dialog, kan skapa möjligheter i elevers läroprocess. Mobilen är ett för ungdomar intressant redskap som de gärna använder och är bekanta med. Kan detta kombineras med uppgifter som skapar nyfikenhet och intresse, ser vi att dialog via mobil i lärsituationer kan bjuda in elever som annars drar sig undan från undervisningen. Höganvändare kan här eventuellt bli de som är motorer i en dialog i stället för att utgöra en källa till konflikt.

Därmed ser vi att slentrianmässiga förbud mot att använda mobiltelefon i klassrummet kan bli kontraproduktivt. Genom att i stället göra undervisningen mer elevaktiv kan man minska mobilanvändandet i klassrummet, något som eleverna då själv reglerar. På så sätt finns det fortfarande möjlighet att elever kan ingå och upprätthålla sin plats i de sociala nätverk som är viktiga för dem. Läraren å sin sida slipper upprätthålla ett regelverk och ha en övervakande roll som påverkar maktförhållanden i dialogen.

Genom detta arbete har det också uppkommit ett flertal frågor som kan användas till framtida forskning. Denna uppsats fick sin titel då vi i vårt hermeneutiska arbete kom fram till denna fråga, därför vill vi rekommendera att någon tittar närmare på hur mobilen kan integreras som ett redskap i undervisningen och hur detta i så fall skulle kunna gynna eller missgynna undervisningen.

6. Källförteckning

Aspers, P. 2007 *Etnografiska metoder Att förstå och förklara samtiden* Malmö: Liber AB.

Dysthe, O. 1996 *Det flerstämmiga klassrummet*. Lund: Studentlitteratur.

Gustavsson, B. 2004 *Kunskapande metoder inom samhällsvetenskapen*. Lund: Studentlitteratur

Hartman, J. 2007 *Vetenskapligt tänkande - Från kunskapsteori till metodteori*. Polen: Studentlitteratur

Holme, I.D. & Solvang, B.K. 1997 *Forskningsmetodik Om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur.

Hylén, J. 2012 *Digitalisering av skolan*. Lund: Studentlitteratur.

Håkanson, C. 2004 *Lärares yrkeslandskap-ett institutionellt perspektiv*, Örebro: Universitetsbiblioteket

Ling, R. & Yttri, B. 2002 *Hyper-coordination via mobile phones in Norway*. I, Katz, J.E & Aakhus, M. (eds.) 2002 *Perpetual contact Mobile communication, Private talk, Public performance* Cambridge University press.

Olsson, H. & Sörensen, S. 2011 *Forskningsprocessen Kvalitativa och kvantitativa perspektiv*. Stockholm: Liber AB.

Repstad, P. 1999 *Närhet och distans kvalitativa metoder i samhällsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.

Skog, B. 2002 *Mobiles and the Norwegian teen: identity, gender and class*. I, Katz, J.E & Aakhus, M. (eds.) 2002 *Perpetual contact Mobile communication, Private talk, Public performance* Cambridge University press.

Tiller, T. 1999 *Det didaktiska mötet* Lund: Studentlitteratur.

Westlund, O. 2007 *mobilttelefonianvändning En forskningsöversikt*. Arbetsrapport nr.47 Göteborgs universitet

Elektroniska dokument:

Andersson, C & Ulvbielke M. 2011 *Att vara eller icke vara* Högskolan i Halmstad <http://hh.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2:504406> (2012-06-13)

Hartnell-Young, E. & Heym, N. 2008 *How mobile phones help learning in secondary schools* University of Nottingham <http://www.ifap.ru/library/book330.pdf> (Hämtad 2012-06-13)

Johansson, G. och Jöngren, K. 2008. ”Elevens användning av mobiltelefon i klassrummet” http://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/18463/1/gupea_2077_18463_1.pdf (hämtad 2012-03-15)

Lorente, S. 2002, *Youth and mobile phones: Something more than a fashion*. http://www.itu.int/osg/spuold/ni/ubiquitous/Papers/Paper_Youth_and_mobile.pdf (hämtad 2012-04-28)

Olsson, M. 2011 *Lärarens upplevelse av elevernas mobiltelefonanvändning i klassrummet - en fallstudie* (C-uppsats)

[http://www.bth.se/fou/cuppsats.nsf/all/bcd4225cfe445abac125798a004b260f/\\$file/BTH2012Olsson.pdf](http://www.bth.se/fou/cuppsats.nsf/all/bcd4225cfe445abac125798a004b260f/$file/BTH2012Olsson.pdf) (hämtad 2012-04-25)

Svensson, M. 2009 *"Alla har en mobiltelefon"- En attitydundersökning kring införandet och användandet av mobiltelefonen som pedagogiskt redskap.* (Examensarbete)

<http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:hkr:diva-6453> (hämtad 2012-04-27)

Thulin, E. 2002, "Ungdomars användning av dator, internet och mobiltelefon-konsekvenser för vardagslivets geografiska dimensioner" (Lic. avhandling)

http://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/2959/1/CHOROS2002-2_%28ET-lic%29.pdf (hämtad 2012-03-15)

Thulin, E. 2004, "Ungdomars virtuella rörlighet Användningen av dator, internet och mobiltelefon i ett geografiskt perspektiv"(Dr. avhandling)

http://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/2505/1/gupea_2077_2505_1.pdf (hämtad 2012-03-16)

Weilenmann, A. & Larsson,C.2000, *On Doing 'Being teenager'*

http://scholar.google.se/scholar?q=On+Doing+%E2%80%98Being+Teenager%E2%80%99+Applying&hl=sv&as_sdt=0&as_vis=1&oi=scholart&sa=X&ei=n3ShT5DKEfTS4QSwrvGDCQ&ved=0CB4QgQMwAA

(hämtad 2012-04-22)

Bilaga 1

INTERVJUMALL

Information som läses upp för de som blir intervjuade:

Syftet är att kartlägga samband mellan vissa typer av undervisning och elevers mobiltelefonanvändande. Undersökningen kommer att presenteras som en rapport och finnas tillgänglig på internet. Allt ni säger kommer att behandlas konfidentiellt, ni ska inte gå att identifiera. Fler intervjuer görs på andra skolor. Ni har rätt att dra er ur när som helst. Bara jag och min kamrat kommer att ha tillgång till materialet som kommer att spelas in. Ni kommer att figurera som en bokstav i undersökningen. Samtycker ni?

För oss som intervjuar, tänk på: Kan du berätta mer om det? Följ upp deras svar för klargörande och andra följdfrågor

BAKGRUNDSFRÅGOR:

- Ålder och vilken typ av utbildning som eleverna går.
- Är ni med i sociala medier såsom facebook?
- Har ni mobiltelefon?

STÖRNINGSFRÅGOR:

- Finns det regler på skolan angående mobiltelefoner?
- Blir ni störda av att mobiltelefoner används under lektionstid?
 - Är det främst andras användande eller er egen användande som stör?
 - Störs man av att närmaste bänskamrat använder sin mobiltelefon? Varför är det så?
 - Upplever ni att det är lätt att fångas av någon annans användande av mobiltelefonen? Varför är det så?
- Händer det att ni missar något av det som läraren vill förmedla på grund av att ni eller någon annan använder mobiltelefonen under lektionstid?
 - Om ja, Vad gör ni för att ta reda på vad ni missat?
- Hur reagerar läraren när elever använder mobiltelefonen under lektionstid?
 - Upplever ni att läraren ofta får säga till om mobiltelefonanvändandet under lektionstid? Säger andra elever till om mobiltelefoner stör.

FRÅGOR RELATERAT TILL VAL MELLAN MOBILTELEFON ELLER UNDERVISNING:

- Använder ni mobiltelefonen på lektionen?
 - Till vad?
 - Hur tror ni det påverkar kommunikationen i klassrummet? Varför är det så?
- Är det viktigt att besvara ett sms?
 - Om ja varför? Utveckla!
- Vid vilka tillfällen tar man fram mobilen?

När man arbetar enskilt, läser, läraren pratar och ni lyssnar eller ni arbetar i grupp eller hela klassen diskuterar? Varför är det så? Tråkigt långsamt, svårt. kul och snabbt och enkelt? Lättare att snacka med kompisar.
- Har ni någonsin upplevt en konflikt mellan lusten att använda mobilen och att följa med i undervisningen. (Varför är det så?)
- Finns det tidpunkter under lektionstid då ni upplever ett större behov av att kolla mobilen? (Början, slutet av lektionen och varför tror ni att det är så.)

AVSLUTNING

- Är det något mer ni vill tillägga innan vi avslutar intervjun?
- Hur upplevde ni att det var att bli intervjuade om detta ämnet?

Tack för att ni tog er tid, det var värdefullt

Bilaga 2

Mall för Observationsschema

Tid _____

Vad	När	Var	Med	Hur	Övrigt

Utgångsfrågor

- 1. Vad som sker?** Används mobiltelefonerna i klassrummet, är det efter lärarens inrådan eller på eget initiativ
- 2. När det sker?** Är det slumpmässigt eller kan vi se något mönster
- 3. Var det sker?** I bänken eller går man ut ur klassrummet
- 4. Med (av) vem sker det?** Är det samma personer, kan vi se några som återkommer som användare?
- 5. Hur sker det?** Sitter man och pillar på sina telefoner i smyg eller sker det öppet?
- 6. (och senare med hjälp av intervjuer) Varför sker det?** Kan vi i intervjufrågor fråga elever varför de används?

Övrigt att titta på?

Placering av bänkar och elevplacering

Klocka, skyltar

Andra störande ljud i klassrummet